

Информация

за доклад на Организацията на обединените нации (ООН) с анализ на тенденциите за зоонозите и насоки за борбата с тях

В началото на месец юли 2020 г., ООН публикува доклад „Предпазване от бъдеща пандемия: Зоонотични болести¹ и как да се прекъсне веригата на предаване“², който е изготвен със съвместните усилия на Програмата за околната среда на ООН (United Nations Environment Programme - UNEP) и Международния институт за изследване на животновъдството (International Livestock Research Institute - ILRI).

Докладът излиза на Световния ден на зоонозите, отбелязван от научни институции и неправителствени организации на 6 юли, който е посветен на дейността на френския биолог Луи Пастър. На 6 юли 1885 г. Пастър успешно прилага първата ваксина срещу бяс, зоонозна болест.

Според експертите, пандемията от COVID-19 е само един пример за тенденцията за разрастване на болестите. Ебола (Ebola), Близкоизточният респираторен синдром (MERS), Западнонилската треска (West Nile Fever - WNF) и треската от долината Рифт-Вали (Rift Valley Fever - RVF) – всички те са причинени от вируси, които се прехвърлят от животни на хора.

¹ зоонотична болест, или „зооноза“ е болест, която е преминала в човешката популация от животински източник.

² Preventing the Next Pandemic: Zoonotic diseases and how to break the chain of transmission
<https://www.unenvironment.org/resources/report/preventing-future-zoonotic-disease-outbreaks-protecting-environment-animals-and>

В доклада на ООН е извършена оценка на тенденцията на зооотичните заболявания и са посочени начини за прекъсване на веригата им на предаване.

Авторите предлагат подходът „Едно здраве“ като оптимално средство за предотвратяване и реакция при бъдещи пандемии.

Основни моменти

Учените отбелязват, че пандемията от COVID-19 ще продължи да отнема човешки животи и да нанася щети на икономиката. Те предупреждават, че *„Ще възникват нови огнища на зарази, освен ако правителствата не предприемат активни мерки за предотвратяване на преминаването на зооозни болести сред човешката популация“*

В доклада са посочени **седем фактора**, медириани от човека, които най-вероятно водят до появата на зооотични заболявания: 1) увеличаване на търсенето на животински протеини; 2) неустойчива интензификация на селското стопанство; 3) увеличаване на използването и експлоатацията на диви животни; 4) неустойчиво използване на природните ресурси, ускорено от урбанизацията, промените в земеползването и добивната промишленост; 5) увеличени пътувания и транспорт; 6) промени в доставките на храни; и 7) изменението на климата.

Според изпълнителният директор на UNEP Ингер Андерсен, *„Науката е категорична, че ако продължаваме да експлоатираме дивата природа и да унищожяваме нашите екосистеми, тогава можем да очакваме през следващите години постоянен поток от тези заболявания да преминават от животни към хора“*. Г-н Андерсен акцентира и на това, че *„Пандемията са пагубни за нашия живот, за нашите икономики и както видяхме през последните месеци, най-бедните и най-уязвимите страдат най-много. За да предотвратим бъдещи епидемии, трябва да станем много по-съзнателни относно опазването на нашата природа“*.

В резюмето си за това, което трябва да се направи за да се предотвратят бъдещи епидемии, генералният секретар на ООН Антонио Гутерес подчертава, че *„Страните трябва да опазват дивите местообитания, да насърчават устойчивото земеделие, да засилят стандартите за безопасност на храните, да наблюдават и регулират пазарите на храни, да инвестират в технологии за идентифициране на рисковете и да ограничат незаконната търговия с диви животни“*.

В доклада на ООН се отбелязва също, че от гледна точка на безопасността на храните, някои от болестите, които могат да се предават от животните на хората, включват *E. coli*, *Salmonella* и *Listeria*. Тези патогени, пренасяни с храни, често произхождат от говеда, домашни птици, свине и други селскостопански животни. Тези причинители (предимно бактериални) от животински произход наред с други, могат да доведат да заболяване при хората, а понякога дори и до смъртни случаи.

В другата част от списъка са някои болести предавани от животно-към-човек, причинени предимно от вируси. Сред тях са Коронавирусната инфекция (Corona Virus Disease - COVID-19), Ебола (Ebola), Тежкия остър респираторен синдром (Severed Acute Respiratory Syndrome - SARS), Зика (Zika), Западнонилската треска (West Nile Fever - WNF), Блискоизточния респираторен синдром (Middle East Respiratory Syndrome - MERS) и Свинския грип (Swine Flu).

Експертите отбелязват, че всяка година около 2 000 000 души умират от пренебрегвани зоонотични заболявания, предимно в страни с нисък и среден доход. Само през последните две десетилетия зоонозите са причинили икономически загуби от над 100 милиарда долара, без да се включват разходите за пандемията от COVID-19, които се очаква през следващите няколко години да достигнат 9 трилиона долара.

Установена е тенденцията, че зоонозите се увеличават навсякъде по света, а африканските държави, някои от които се справят успешно със смъртоносни зоонозни огнища, имат потенциала да използват този опит за справяне с бъдещи огнища чрез подходи, включващи здравето на хората, животните и околната среда. Африка е континентът с най-бързо увеличаващото се население в света, което води до по-чести срещи между домашните животни и дивата природа, а това, от своя страна, до повишен риск от зоонотични заболявания.

В търсене на решение

Новият доклад на ООН призовава правителствата да възприемат подхода „Едно здраве“, който ще обедини общественото здравеопазване, ветеринарните и екологичните експерти, за да се борят срещу епидемиите от зоонотични заболявания. Авторите на доклада твърдят, че този подход е най-добрият начин за предотвратяване, както и за реакция при огнища и пандемии от зоонози.

Препоръки

В доклада са посочени десет практически стъпки, които правителствата могат да предприемат, за да предотвратят бъдещи зоонотични огнища:

- Инвестиране в интердисциплинарни подходи, включително подходът „Едно здраве“;
- Разширяване на научните изследвания на зоонотичните заболявания;
- Подобряване на анализите разходи – ползи от мерките, за да се включат в пълното отчитане на социалното въздействие на болестта;
- Повишаване на осведомеността за зоонотичните заболявания;
- Укрепване на практиките за мониторинг и регулиране, свързани със зоонозите, включително хранителните системи;
- Стимулиране на устойчиви практики за управление на земята и разработване на алтернативи за продоволствената сигурност и поминъка, които не се основават на унищожаване на местообитанията и биологичното разнообразие;
- Подобряване на биологичната сигурност и контрол, идентифициране на ключови фактори за възникващите болести в животновъдството и насърчаване на доказаните мерки за управление и контрол на зоонозите;
- Подкрепа за устойчивото управление на ландшафта и морските територии, което подобрява устойчивото съвместно съществуване на селското стопанство и дивата природа;
- Укрепване на капацитета сред заинтересованите страни в областта на здравеопазването във всички държави;

- Прилагане на подхода „Едно здраве“ при планирането, изпълнението и мониторинга на ползването на земята и устойчивото развитие, наред с други области.

Източници:

1. Preventing the Next Pandemic: Zoonotic diseases and how to break the chain of transmission
<https://www.unenvironment.org/resources/report/preventing-future-zoonotic-disease-outbreaks-protecting-environment-animals-and>
2. <https://news.un.org/en/story/2020/07/1067711>

Други информации свързани с биологични опасности в храните, зоонози и актуални проблеми по цялата хранителна верига, са налични на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ): <http://corhv.government.bg/?cat=28>

ИЗГОТВИЛ:

Д-р Дора Петлова, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

17.07.2020 г.